

Я. М. БЕЛЬМАЗ
професор

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

МАГІСТЕРСЬКІ ОСВІТНІ ПРОГРАМИ В УНІВЕРСИТЕТАХ США (НА ПРИКЛАДІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ)

У статті розглянуто програми магістерського рівня з педагогіки вищої школи університетів США. Детально проаналізовано курси, які пропонують магістрантам у Мічиганському університеті, та встановлено, що програми та курси спрямовані на розвиток теоретичних знань і практичних професійних умінь майбутнього викладача вищої школи.

Ключові слова: викладач вищої школи, професійна підготовка, магістерські програми, післядипломна освіта, педагогіка вищої школи.

Останнім часом велика кількість країн світу виокремлює проблему професійної підготовки викладачів ВНЗ, адже якість вищої освіти безпосередньо залежить від рівня професійної підготовки професорсько-викладацького складу. Американські фахівці з вищої освіти підкреслюють, що той виклик, з яким зіткнулася сучасна вища освіта, вимагає від викладачів вищої школи не лише адаптації до змін і активної участі в розвитку нового бачення вищої освіти. У цьому контексті розглядають різні варіанти вирішення проблеми, одним з яких є професійна підготовка магістрів вищої освіти.

Мета статті – розглянути та проаналізувати магістерські освітні програми в університетах США.

Констатовано, що сьогодні багато університетів США пропонують програми магістерського рівня з вищої освіти: університет штату Айова, Гарвардська аспірантура з педагогіки, Капелла університет, Центр вищої та післядипломної освіти Мічиганського університету тощо.

Розглядаючи магістерську програму з педагогіки вищої школи університету штату Айова, виокремлено той факт, що специфічною ознакою цієї програми є її інтегрованість і зосередженість одночасно на широкому спектрі пов'язаних між собою питань. Вона надає унікальну можливість одночасно здобути знання з педагогіки вищої школи й управління навчальними закладами [4].

Програма магістерського рівня з вищої освіти Гарвардської аспірантури з педагогіки більше орієнтована на підготовку адміністраторів у сфері вищої освіти. Встановлено, що на заняттях розглядають політику, питання теорії та практики сучасної вищої освіти США. Майбутнім педагогам надається можливість покращити аналітичні й управлінські вміння, необхідні для професійного успіху [2].

Відмітною рисою магістерської програми з вищої та післядипломної освіти педагогічної школи Мічиганського університету є взаємодія студентів з різною професійною підготовкою та цілями щодо майбутньої кар'єри. З одного боку, навчання за цією програмою надає студентам загальне ро-

зуміння про вищу освіту як місце їх діяльності, а з іншого – забезпечує можливість для кожного реалізувати себе у тих сферах, в яких особистість зацікавлена. Підхід співпраці студентів з докторантами через навчання на спільному факультативному курсі дає можливість оцінити і зрозуміти різноманітні підходи до вирішення питань, які стосуються вищої освіти.

Розглянемо детальніше магістерську освітню програму в Мічиганському університеті. Як правило, навчальна програма курсу складається із загального описання курсу, мети, завдань, структури курсу, рекомендованої літератури, критеріїв оцінювання, іноді з конкретних питань і завдань для семінарських і практичних занять.

Курс “Історія американської вищої освіти” пропонує вивчати історію вищої освіти США як процес розвитку, змін і становлення, що відбувалося в умовах постійної боротьби за самовизначення. Передбачається вивчення першоджерел, документів, праць істориків та інших учених. Мета курсу – дати магістрантам можливість опанувати фундаментальні поняття, які б допомогли зрозуміти джерела та причини еволюції американської вищої освіти.

Було виокремлено такі вимоги до магістрантів для отримання заліку: відвідувати заняття та брати активну участь у роботі; проаналізувати коментарі до прочитаної літератури; виконати завдання з роботи з першоджерелами; зробити усну презентацію; написати рецензію на прочитану книгу; провести аналіз першоджерел; написати науково-дослідну роботу [3].

Метою курсу “Навчання та розвиток у вищій освіті” є ознайомлення магістрантів з основними напрямками, теоріями навчання та розвитку у ВНЗ і показати шляхи застосування цих знань для підтримки студентів у навчанні й розвитку. Цей курс допомагає студентам опанувати моделі інтелектуального, соціального й емоційного розвитку старших підлітків та дорослих людей у контексті навчання у ВНЗ. Для успішного завершення курсу магістранти повинні брати участь у роботі на заняттях; виконати усні та письмові завдання курсу; провести рефлексію щодо власного розвитку; показати вміння пов’язувати отримані знання з практикою та застосовувати їх у нових ситуаціях і новому контексті; відвідувати заняття (при відсутності з поважної причини, магістрант повинен обов’язково повідомити викладача та зробити конспекти лекції, ксерокопії роздавального матеріалу, обговорити заняття з одногрупниками).

Завдання, які необхідно виконати протягом курсу:

1. Письмова робота на початку курсу. Мета цієї невеликої письмової роботи (обсяг – 2–3 сторінки) – дати магістрантам можливість вивчити та висловити своє бачення щодо навчання та розвитку студентів ВНЗ. Виконувати цю роботу рекомендується після опрацювання певної літератури. Робота не оцінюється, проте допомагає викладачеві зорієнтуватися в рівні підготовленості магістрантів та підібрати відповідні форми, методи та зміст курсу.

2. Письмова робота з теми “Розуміння когнітивного розвитку” (30% від загальної оцінки). Обсяг роботи – 5 сторінок. Необхідно розк-

рити ключові риси когнітивного розвитку, які описані в моделях когнітивного розвитку, та пояснити, як здібності впливають на розумовий розвиток студентів.

3А. Письмова робота з теми “Розуміння розвитку особистості” (30% від загальної оцінки). Обсяг роботи – 5 сторінок. Необхідно висвітлити ключові позиції щодо розвитку особистості в процесі навчання у вищій школі. Варто описати власний досвід розвитку як особистості, навчаючись у коледжі чи університеті, показати, які принципи, що описані в теорії, працюють, а які – ні.

3Б. Письмова робота з теми “Розуміння розвитку характеру”. Обсяг роботи – 5 сторінок. Необхідно розкрити основні риси університетських програм, що спрямовані на розвиток характеру. Необхідно описати, як саме такі програми впливають на розвиток таких складових, як емпатія, моральне мислення, належність до академічної спільноти тощо.

3В. Розробка власних завдань. Завдання повинні демонструвати розуміння магістрантом основних аспектів розвитку студентів (розумового та морального), їх взаємозв’язок, вплив на поведінку тощо.

4. Фінальний (підсумковий) незалежний проект (30% від загальної оцінки). Враховуючи той факт, що всі магістранти мають свої власні інтереси та цілі, їм надається можливість самостійно обрати теми фінального дослідження. Тема, завдання та методи дослідження обов’язково узгоджуються з викладачем.

Участь у роботі на заняттях оцінюється в 10% від загальної оцінки. У навчальній програмі надається тематика, завдання та рекомендована література до кожного заняття [5].

Курс “Управління справами студентів і підтримка різних сфер діяльності” спрямовано на ознайомлення магістрантів з особливостями управління справами студентів. Курс фокусує увагу на природі та меті студентських справ, їх функціях, шляхах ефективного управління цими справами. Магістранти, що закінчили цей курс, виходять компетентними спеціалістами в таких питаннях: фундаментальна структура управління справами студентів; історичний контекст питання; основні теорії та дослідження, що висвітлюють питання справ студентів; роль досліджень та оцінювання в навчанні студентів; юридичний, етичний і технологічний аспекти в управлінні справами студентів; зв’язок студентських справ з основним призначенням ВНЗ; фундаментальні знання, вміння, цінності, моделі поведінки для ефективного управління студентськими справами.

Щоб успішно завершити курс, магістранти повинні активно відвідувати заняття (15% від загальної оцінки); опублікувати тези із проблеми філософії студентських справ (15%); “зануритися у студентський досвід” (проаналізувати документи, програми тощо, пов’язані з проблематикою курсу) (15%); провести інформативне інтерв’ю серед студентів та проаналізувати його (15%); зробити групове дослідження (40%) [6].

Курс “Економіка у сфері вищої освіти” забезпечує студентів такими знаннями: 1) економічні перспективи вищої освіти; 2) суб’єкти, що фінансують вищу освіту; 3) бюджетний процес у ВНЗ (наприкладі конкретного коледжу чи університету); 4) роль професорсько-викладацького складу, адміністрації, студентів, батьків та установ різного рівня у фінансуванні вищої освіти.

Серед завдань, які пропонуються студентам для виконання, зустрічаються такі:

1. Ведення журналу прочитаної літератури. У програмі надається обов’язкова та додаткова література з кожної теми. Журнал періодично перевіряється викладачем.

2. Виконання письмових робіт з тем занять. Ці роботи можуть бути різними за сутністю, наприклад, проаналізувати певний матеріал, надати своє бачення тієї чи іншої проблеми тощо.

3. Підготовка презентацій і демонстрація перед аудиторією.

4. Обговорення та дискусії з проблематики курсу.

У кінці курсу магістранти пишуть екзаменаційну роботу, сутність якої полягає в глибокому висвітленні питання [1].

Курс “Наукове дослідження та педагогічна практика” розроблено з метою первинного ознайомлення магістрантів з педагогічним науковим дослідженням. На заняттях розглядають фундаментальні питання планування та проведення наукового дослідження, використання різноманітних методів науково-педагогічного дослідження.

Після закінчення курсу магістранти повинні вміти:

– оцінювати складність питань, з якими зустрічаються педагоги-дослідники, та розуміти, які методи можна використовувати для вирішення цих проблем;

– критично аналізувати наукову літературу, звертаючи увагу на методологію проведення наукового дослідження;

– використовувати теоретичні, емпіричні та статистико-математичні методи дослідження.

Вимоги до успішного завершення курсу:

1. Взяти участь у роботі на заняттях. Формат занять передбачає підготовленість до заняття кожного магістранта та його активну роль в аудиторії. Це означає, що кожен магістрант має не лише опрацювати рекомендовану літературу, а й бути готовим до обговорення проблем, питань, які висвітлено в матеріалах, він повинен узагальнити свої знання та досвід, беручи участь у будь-якій діяльності в аудиторії. Якість цього аспекту оцінюється до 20% від загальної оцінки за курс.

2. Зробити критичний аналіз публікацій (30%).

3. Провести груповий аналіз емпіричного дослідження з проблем вищої освіти (40%).

4. Скласти презентацію. Кожен магістрант має підготувати 10-хвилинну презентацію з проблем науково-педагогічного дослідження, яка оці-

нюється в 10% від загальної оцінки. Презентації та їх обговорення мають формат наукової конференції [7].

Висновки. Таким чином, сьогодні велика кількість університетів США пропонують програми магістерського рівня зі спеціальності “Педагогіка вищої школи” для підготовки висококваліфікованих спеціалістів у цій галузі. Серед таких університетів нами було розглянуто університет штату Айова, Гарвардську аспірантуру з педагогіки, Капелла університет, Центр вищої та післядипломної освіти Мічиганського університету. Було детально проаналізовано такі курси, як “Історія американської вищої освіти”, “Навчання та розвиток у вищій освіті”, “Управління справами студентів і підтримка різних сфер діяльності”, “Економіка у сфері вищої освіти”, “Наукове дослідження та педагогічна практика” магістерської освітньої програми в Мічиганському університеті. З поданого матеріалу було виокремлено той факт, що спільним для всіх програм є особистісно зорієнтоване навчання та використання проблемних і творчих завдань на заняттях. Відрізняючись за змістом, кожна з проаналізованих програм спрямована на розвиток теоретичних знань і практичних професійних умінь для ефективної діяльності у сфері вищої та післядипломної освіти.

Список використаної літератури

1. Economics of higher education [Electronic resource]. – Mode of access: www.sol.umich/coursedescriptions/syllabi/edu678.pdf.
2. Harvard University. Graduate School of Education. Higher Education Program [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.gse.harvard.edu/academics/masters/highered.htm>.
3. History of American postsecondary education [Electronic resource]. – Mode of access: www.sol.umich/coursedescriptions/syllabi/edu661.pdf.
4. Iowa State University. Master of Education in Higher Education [Electronic resource]. – Mode of access: www.iastate.edu/masters/highered.htm.
5. Learning and development in higher education [Electronic resource]. – Mode of access: www.sol.umich/coursedescriptions/syllabi/edu662.pdf.
6. Management of student affairs and support services [Electronic resource]. – Mode of access: www.sol.umich/coursedescriptions/syllabi/edu665.pdf.
7. Research and educational practice [Electronic resource]. – Mode of access: www.sol.umich/coursedescriptions/syllabi/edu695.pdf.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2015.

Бельмаз Я. Н. Магистерские образовательные программы в университетах США (на примере подготовки педагогов высшей школы)

В статье рассмотрены программы магистерского уровня по педагогике высшей школы университетов США. Детально проанализированы курсы, которые предлагаются магистрантам в Мичиганском университете, и установлено, что программы и курсы направлены на развитие теоретических знаний и практических профессиональных умений будущего преподавателя высшей школы.

Ключевые слова: преподаватель высшей школы, профессиональная подготовка, магистерские программы, последипломное образование, педагогика высшей школы.

Belmaz Y. Educational Programs for Masters at US Universities (on the Lecturers' Training Example)

The article discusses a problem of the interdependence between the quality of higher education and the level of training of the teaching staff. So the masters' vocational training is regarded as one of the ways to make higher education better.

The aim of the article is to review and analyze the master's educational programs in the United States.

From the analyzed material, it was concluded that today a lot of universities offer master's educational programs. Among the universities that do so were singled out such as University of Iowa, Harvard Graduate School of Education, Capella University, and Centre for Higher and Postgraduate Education in University of Michigan etc. Masters' educational program at the University of Michigan offers five courses that were examined profoundly from the points of view of the aim of the course; skills and knowledge that students acquire at the end of the course and requirements for successful completion of the course.

From the material presented, the fact common to all programs was singled out: all these programs are united by a personally oriented learning and the use of problem and creative tasks in the classroom. Each of the analyzed programs differs in contents, however, at the same time they are aimed at the development of theoretical knowledge and practical professional skills for effective work in higher and further education.

Key words: *lecturer, vocational training, master's programs, postgraduate education, university pedagogy.*